

szélsőjobboldali propagandagépezet hatékonyságából, illetve valamirevaló földalatti náciellenes vezető erő hiányából.

A szélsőjobboldali rádió és sajtó, amelyet eredetileg nagyrészt a németek pénzeltek, hozta létre azt az élesen antiszemita légkört, amelyet a nácik és magyar bűntársaik teljes mértékben kihasználtak. A megszállás után a propagandakampány előőrsét a Magyar Királyi Nemzetvédelmi Propagandahivatal foglalta el, amelyet Antal István igazságügy-miniszter irányított.²⁰

Nem volt említésre méltó aktív ellenállás Magyarországon. A kicsiny baloldali pártok vezetői maguk is letartóztatásban voltak vagy bujkáltak, és senki sem dolgozott ki, még kevésbé valószínűtlen meg hathatós náciellenes terveket. Ellenállás vagy mentés megszervezésére csak azután kezdődtek érdemleges tárgyalások, hogy Horthy 1944 júliusában leállította a deportálásokat. Még ezek a – többnyire cionista vezetők által kezdeményezett – tárgyalások is csak a kérdések szűk körére terjedtek ki, és elsősorban a zsidókkal együttérző egyházi vezetők, egyes kiábrándult jobboldali személyiségek és szociáldemokraták vettek részt bennük. Több politikus és egyházi vezető lépett fel a zsidóüldözések ellen. Ezek nagyobbik része, köztük Serédi Jusztinián bíboros és Bethlen István gróf, jobbnak látták csupán bizalmas feljegyzésben közölni tiltakozásukat Horthyval, illetve a Sztójay-kormánnyal. Csak néhányan, még hozzá rendszerint száműzetésben élő egyházi vezetők és politikusok (akiknek tehát túl nagy bátorságra nem volt ehhez szükségük) merték nyilvánosan is elítélni a zsidókkal való bánásmód embertelenségét.²¹

Miután a közvélemény ilyen módon semleges maradt a náci bábregsim iránt vagy nyíltan rokonszenvezett vele, a Sztójay-kormánynak nem okozott gondot a hatalom eszközeit a német–magyar zsidótanító különítmények rendelkezésére bocsátani. Ezek a különítmények a közigazgatás, a rendőrség és a csendőrség támogatását élvezve és velük együttműködve, minden nehézség nélkül, villámgyorsan végrehajtották a végleges megoldás programját. E nélkül a magyar részvétel nélkül az Eichmann-Sonderkommando nem tudta volna teljesíteni végzetes magyarországi küldetését.

Lévai, a magyarországi Holocaust egyik szakértője a következő összefoglalást adta ezeknek a tényezőknek a kölcsönhatásáról:

...A németek jelentéktelen létszámuk folytán még a deportálásokat is csak alig voltak képesek figyelemmel kísérni, nemhogy végrehajtani. A zsidók csilloggal való megjelölése, gettóba és gyűjtőtáborba való terelése még a helyzettel ismerős csendőrök 20 000-es létszáma mellett is csak úgy volt lehetséges, hogy mindenütt igénybe vették a helyi rendőrség segítségét. Még így sem lett volna az eljárás lebonyolítható, ha a keresztény lakosság részéről ellenállás mutatkozott volna. Így érthető tehát az a megállapítás, hogy a kormányzón